

Henryk Chylarecki (1919-2012) – dendrolog i artysta

W dniu 15 sierpnia 2012 zmarł docent dr hab. Henryk Chylarecki, emerytowany pracownik Instytutu Dendrologii PAN. Pogrzeb, który odbył się 18 sierpnia na cmentarzu parafialnym w Kórniku, zgromadził bardzo liczne grono rodziny, współpracowników, przyjaciół i kolegów oraz przedstawiciele nauk leśnych i pracowników leśnictwa.

Drzewa były Jego pasją życiową, chociaż miał też drugą namiętność, jaką było malarstwo. Był człowiekiem wrażliwym na piękno natury. Przez lata prowadził badania, opiekował się kolekcjami i malował. Jego pismo, niezmiennie do końca życia, było odbiciem jego talentu graficznego ukształtowanego przez nauczyciela prof. Mariana Faczyńskiego ze szkoły Teodora Axentowicza. Zapamiętaliśmy Go na zawsze jako osobę o miłym usposobieniu, która do ostatniej chwili życia przemierzała okolicę na rowerze i kontemplerowała uroki krajobrazu, natury i drzew, którym poświęcił swoje życie. Docent był człowiekiem dobrym, szlachetnym, niezwykle uprzejmym i zawsze chętnym do rozmowy. Cieszył się powszechnym poważaniem i podziwem dzięki swojej skromności i klasie.

Urodził się 21 grudnia 1919 roku w Bydgoszczy. W kolejarzkiej rodzinie było 5 synów i wszyscy ukończyli szkołę średnią! Był to niezwykle wyczyn i olbrzymi wysiłek ze strony rodziców (przy niepracującej matce). W Gimnazjum Klasycznym im. J. Piłsudskiego w Bydgoszczy stawiał pierwsze kroki w klubie artystycznym „Ultramaryna”. W 1937 roku brał udział w ogólnopolskim konkursie graficznym „Polska Krajem Pokoju”, w którym uzyskał pierwsze miejsce. W 1938 roku zdał maturę, a następnie egzamin na Wydział Architektury ASP w Warszawie. W 1939 roku brał udział w wystawie klubu „Ultramaryna”, w budynku, który podczas nalotów został całkowicie zburzony razem z dorobkiem malarskim z okresu Jego młodości. Wojna przekreśliła Jego plany artystyczne.

Po zakończeniu wojny podjął studia na Wydziale Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego i pod kierunkiem prof. Konstantego Steckiego wyspecjalizował się w dendrologii. W 1948 roku, w trakcie inwentaryzacji drzew Parku w Przelewicach, narodziła się Jego największa pasja. Kolekcja drzew Arboretum Przelewickiego zauroczyła Go bogactwem gatunków, odmian i osobliwości wśród drzew obcego pochodzenia oraz pięknem ich kompozycji. W 1949 uzyskał absolutorium na Wydziale Leśnym Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (wydzielonej z Uniwersytetu Poznańskiego). W 1951 roku z wynikiem bardzo dobrym uzyskał dyplom inżyniera leśnictwa oraz magistra nauk agrotechnicznych. Tematem Jego pracy magisterskiej, w której dokonał inwentaryzacji i odtworzenia dokumentacji kolekcji drzew i krzewów, było Arboretum w Przelewicach Pyrzyckich. Pracę zawodową podjął w urzędowaniu lasu na terenie Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu i Gorzowie. Potem był zatrudniony w stacji Bioekologicznej IBL w Ludwikowie. Z nakazu pracy przez kilka lat (1951-1954) pracował w nadleśnictwie Przyborów (Rejon LP w Koźuchowie), następnie w nadleśnictwach Wierzchlas i Ruda (Bydgoski Okręg LP w Toruniu).

Na zlecenie Okręgowego Zarządu PGR w Szczecinie zarządzał Arboretum w Przelewiach. Przez kilkadziesiąt lat pełnił naukową opiekę nad tym obiektem, co zdecydowało o przywróceniu mu pełnej świetności. W 1987 roku opracował kompleksowy projekt rewitalizacji Arboretum (zwłaszcza jego części historycznej), którego realizację rozpoczął w następnych latach wraz z zespołem miejscowych współpracowników. Do końca życia był z nim związany i jest autorem czterech książek i opracowań monograficznych z zakresu dendrologii tego niezwykle cennego obiektu.

W 1954 roku rozpoczął pracę w Kórniku jako adiunkt w Zakładzie Dendrologii i Pomologii PAN. Doktorat nauk przyrodniczych uzyskał w 1962 roku w Wyższej Szkole Rolniczej w Szczecinie na podstawie rozprawy pt. „Studia nad rozwojem niektórych gatunków przeorzecha (*Carya Nutt.*) uprawianych w Polsce” (promotor prof. Stefan Kownas). Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk leśnych uzyskał w 1981 roku w Akademii Rolniczej w Poznaniu na podstawie rozprawy pt. „Badania nad rytmiką wzrostu i rozmnażania daglezi zielonej (*Pseudotsuga taxifolia* Britt.) w różnych warunkach siedliskowych w Polsce”.

Od 1981 roku kierował utworzoną przez siebie Pracownią Dendrologii Stosowanej, działającą w ramach Zakładu Introdukcji i Aklimatyzacji Drzew i Krzewów. Jednostka ta w 1985 roku zmieniła nazwę na Pracownia Dendrologii Stosowanej i Muzeum Dendrologiczne. W 1982 roku uzyskał tytuł docenta. Przez wiele lat był członkiem Rady Naukowej Instytutu, a także członkiem Komisji Ogrodów Botanicznych i Arboretów Komitetu Botaniki PAN.

W pracy naukowej zajmował się głównie przydatnością gospodarczą różnych gatunków drzew introdukowanych w Polsce. Opracował rejonizację klimatyczną uprawy obcych gatunków drzew w Polsce pod względem mrozoodporności, warunków siedliskowych, a także zanieczyszczeń przemysłowych w środowiskach naturalnych i zurbanizowanych. Jest autorem lub współautorem kilkudziesięciu prac opublikowanych w czasopiśmie naukowych. Był aktywnym uczestnikiem wielu krajowych i międzynarodowych konferencji. Wykonał wiele ekspertyz i projektów rewitalizacji różnych parków w Polsce.

Ponad 30 lat poświęcił organizacji Muzeum Dendrologicznego Instytutu Dendrologii PAN w pawilonie parkowym, gromadząc unikalne kolekcje próbek drewna, nasion i owoców drzew i krzewów z całego świata.

Z dniem 30 listopada 1987 roku przeszedł na emeryturę, ale kontynuował pracę do 1990 roku. W Muzeum Dendrologicznym Instytutu Dendrologii PAN w okresie 17.V-30.VI 2011 wystawiał swoje prace malarskie. Przesłaniem tej wystawy były Jego słowa: „*Marzę mi się «miast-ogrody» w miejsce kamiennych pustyń, w których znacznie większe doборы drzew i krzewów ozdoby stworzą warunki dla zdrowego wychowania młodych generacji*”. Wernisaż Jego wystawy „Dendrologia w malarstwie pastelowym” w dniu 17 maja 2011 roku przygotowano z okazji XVII seminarium mrozoodporności. Wystawie towarzyszył folder opracowany graficznie przez W. Pukacką z fotografiami P. M. Pukackiego, organizatora seminarium.

Za swoje osiągnięcia Henryk Chylarecki został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1975) Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1983) oraz nagrodą Ministra Środowiska za szczególne osiągnięcia naukowo badawcze. Był też członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego (2011).

Cześć Jego pamięci!

Kazimierz Krawiarz,
Tomasz A. Pawłowski,
Aleksandra M. Staszak